

**POLSKA WERSJA
KWESTIONARIUSZA DO BADANIA
ŚWIADOMOŚCI TOŻSAMOŚCI NARRACYJNEJ**
(Awareness of Narrative Identity Questionnaire-PL, ANIQ-PL)

Emilia Soroko¹, Kamil Janowicz²,
Aleksandra Frąckowiak, Aleksandra Siatka

POLISH VERSION
OF AWARENESS OF NARRATIVE IDENTITY QUESTIONNAIRE (ANIQ-PL)

Summary. The paper is a report on Polish adaptation of Awareness of Narrative Identity Questionnaire, ANIQ. The awareness of narrative identity is seen as a meta-cognitive ability, that refers to the awareness of having life stories as well as the perception of the global coherence of autobiographical memories in terms of temporal order, causal associations, and themes. The psychometric properties of the Polish version (reliability, internal validity, criterial validity and test-retest stability) are presented. In order to establish the equivalence of ANIQ-PL, the results from original and Polish version are compared. Psychometric properties legitimate the usage of ANIQ-PL for research purposes and the beginning cross-cultural studies.

Key words: narrative identity, narrative coherence, meaning making, autobiographical memories

---

¹ Zakład Psychologii Zdrowia i Psychologii Klinicznej, Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Department of Health Psychology and Clinical Psychology, Faculty of Psychology and Cognitive Science, Adam Mickiewicz University in Poznan), ORCID: 0000-0003-3527-1698.

² Zakład Rozwoju Człowieka i Badań nad Rodziną, Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Department of Human Development Psychology and Family Studies, Faculty of Psychology and Cognitive Science, Adam Mickiewicz University in Poznan), ORCID: 0000-0002-6193-5331.

Adres do korespondencji: Emilia Soroko,
e-mail: soroko@amu.edu.pl

Świadomość tożsamości narracyjnej – analiza konstruktu teoretycznego

Tożsamość narracyjna jest zinternalizowaną, rozwijającą się opowieścią o Ja, tworzoną przez jednostkę, aby zapewnić sobie poczucie celu i jedności własnego życia w różnych rolach, łącząc konstrukcje przeszłości, teraźniejszości i przyszłości (por. Adler, 2012). Przyczynia się ona do poczucia celu i sensu życia oraz jedności w czasie i między sytuacjami (integracja diachroniczna i synchroniczna doświadczeń). Tożsamość narracyjna ma związek z psychologicznym dobrostanem i zdrowiem psychicznym, szczególnie w aspekcie egzystencjalnym, związanym poczuciem celowości oraz ciągłości życia (Adler, Skalina, McAdams, 2008; McAdams, 2001, 2006).

Tożsamość narracyjna stała się w ostatnich dekadach ważnym konstruktym łączącym różne dziedziny psychologii, a badania poświęcane były analizom poszczególnych jej komponentów, procesów rozwojowych dotyczących kształtowania się tożsamości narracyjnej, jej funkcji i wymiarów treściowych, aż po syntezę dokonań w ramach psychologii osobowości i psychologii klinicznej, prowadzącą do całościowego zintegrowanego modelu tożsamości narracyjnej, mocno ugruntowanego w wiedzy na temat pamięci autobiograficznej (Pals, 2006; Blagov i in., 2013). Tożsamość narracyjną można potraktować jako aspekt szerszej rozumianej aktywności autonarracyjnej człowieka, mający wymiar indywidualny (podmiotowy), autonarracyjny i w dużej mierze świadomy i refleksyjny (Soroko, 2014).

W części wprowadzającej do przedstawienia adaptacji kwestionariusza odnieśliśmy się do trzech wybranych kwestii: 1) powiązania między tożsamością narracyjną i historią życia; 2) wnioskowania autobiograficznego oraz narracyjnego przetwarzania tożsamości; 3) typów koherencji narracji na temat historii życia.

Pojęcie tożsamości narracyjnej często pojawia się w powiązaniu z pojęciem historii życia (*life story*) (por. np. McAdams, 2001, 2006; por. szersze ujęcie tożsamości narracyjnej: Stemplewska-Żakowicz, 2002; Singer, 2004). Pomędzy tymi pojęciami są subtelne różnice, zależące od szczegółowego ujęcia lub teorii, np. w zaproponowanym przez McAdamsa ujęciu historii życia jako teorii tożsamości, tożsamość narracyjna jest kluczową „historią siebie” (Stephen Joy, informacja osobista). Łączy je natomiast to, że odnoszą się do warstwy osobowości odrębnej od cech oraz wzorców funkcjonowania wynikających z kontekstu adaptacji (McAdams i in., 2004; McAdams, Manczak, 2011). Budowanie historii życia nabiera szczególnej dynamiki w okresie adolescencji i ma prorozwojowe znaczenie na dalszych etapach. Odzwierciedla ono indywidualne doświadczenia wraz z dominującymi narracjami kulturowymi, w których życie jednostki jest osadzone (Habermas, Bluck, 2000).

Tożsamość narracyjną jednostka buduje na podstawie wspomnień autobiograficznych, dzięki automatycznym oraz świadomym procesom, będącym ze sobą w stałym dialektycznym odniesieniu (por. np. doświadczenie narracyjne i refleksja autobiograficzna – Trzebiński, 2002; przetwarzania narracyjne i wnioskowanie autobiograficzne – Singer, Bluck, 2001; chronologiczna ciągłość i retrospekcyjna ciągłość – Bluck, Liao, 2013).

Z badań nad pamięcią autobiograficzną wynika m.in. obserwacja, że nad pamiętanymi zdarzeniami osoby aktywnie pracują, przetwarzają je, podtrzymując w ten sposób ciągłość Ja. Część tej pracy odbywa się świadomie, a część jest efektem procesów niewolincjonalnych, automatycznych czy przetwarzania informacji według istniejących schematów. Model ciągłości Ja (Bluck, Liao, 2013) zakłada dwa synchroniczne poziomy – chronologiczną ciągłość Ja (tworzoną przez podstawowe i niewolincjonalne procesy przypominania sobie przeszłości osobistej, służącej orientacji i przetrwaniu, które dotyczą specyficznych wspomnień obrazowych – por. więcej w: Blagov i in., 2013) oraz retrospekcyjną ciągłość Ja (złożona zdolność wyższego poziomu, która korzysta z refleksyjnego użycia pamięci osobistej, pozwalając na samoregulację, adaptację i wzrost). Pierwsza pozwala na ogólną orientację w fizycznym czasie i przestrzeni, a druga w kontekście społeczno-emocjonalnym, wyrażając się w tworzeniu historii życia (Bluck, Liao, 2013). Jednocześnie Habermas i Köber (2015) przeprowadzili badania, których wyniki zaprzeczają tezie, że samo przypominanie pozwala zachować ciągłość tożsamości. W zamian pokazują, że świadome czynniki kompensujące (np. wysiłek włożony we wnioski autobiograficzne) grają ważną rolę w tworzeniu (ściślej kompensowaniu) spójności w obliczu znaczących zmian życiowych. Wnioski autobiograficzne rozumiane jest tu jako refleksyjne interpretowanie i ocenianie pamiętanых zdarzeń dotyczących Ja, będące wyrazem potrzeby nadawania znaczenia doświadczeniom i stanowiące ważny proces tożsamościotwórczy, odpowiedzialny za asymilację trudnego doświadczenia, dostarczający rozumienia siebie i innych ludzi (Singer, Bluck, 2001; McLean, Pratt, 2006; Pasupathi, Mansour, 2006).

Wydaje się więc, że procesy, które kształtują tożsamość narracyjną, wiążą się z przyjęciem obserwującej perspektywy wobec własnych – subiektywnie ważnych – doznań (i zdarzeń) i podjęciem próby ich opisanie (deskrypcja), rozpoznania emocji (dyferencjacja) oraz podjęcia nad nimi refleksji (integracja). Jak wskazuje Oleś (2004, s. 204), zdolność czerpania korzyści osobistych z aktywności autonarracyjnej nie jest automatyczna i wymaga zaangażowania.

W procesach wnioskowania autobiograficznego, które prowadzą do tożsamości narracyjnej, osoba wiąże wydarzenia z Ja. Pasupathi i Mansour (2006) identyfikują dwie najczęściej spotykane formy takich powiązań: 1) związek stabilny – zdarzenie jest wyjaśniane lub ilustrowane tym, że ktoś posiada jakieś cechy albo że ktoś dostrzegł jakąś właściwość, ale ją ignoruje, 2) związek zmiany – zdarzenie spowodowało zmianę w *self* lub ktoś odkrywa w sobie nierozpoznawaną dotychczas właściwość. Związek zmiany dodatkowo opisać można jako pobieranie lekcji (nauczenia się specyficznego zachowania z danego wydarzenia, co bezpośrednio wpływa na zachowanie w podobnych sytuacjach) lub zyskiwanie wglądu (nauczenie się z danego wydarzenia czegoś, co da się zastosować w wielu różnych obszarach życia) (McLean, Thorne, 2003). Wgląd uznaje się zatem za bardziej abstrakcyjną, zaawansowaną i mniej schematyczną formę wnioskowania autobiograficznego. Badania wskazują, że im bardziej wyrafinowane znaczenia zostały nadane, tym

wyższy wyniki osoby badane uzyskują w dojrzałości tożsamości (zintegrowany status tożsamości), optymizmie czy generatywności (McLean, Pratt, 2006).

Ponieważ niektóre wspomnienia czy doświadczenia pasują do istniejącej historii życia, a niektóre podważają ją, zatem o tożsamości narracyjnej można myśleć jako zjawisku wysoce dynamicznym, zależnym od biegu życia (etapów rozwoju i zdarzeń). Proces powracającego interpretowania doświadczeń i włączania ich do historii życia (i potem rewidowania ich) bywa określany narracyjnym przetwarzaniem tożsamości (*narrative identity processing* – Pals, 2006). Można przypuszczać, że zdrowie psychiczne zależy od dialektyki między tworzeniem historii a jej niszczeniem, między umiejętnością formowania narracji a umiejętnością jej rozbijania w świetle nowych doświadczeń (por. Holmes, 1999, za: Salvatore, Dimaggio, Semerari, 2004).

Jak widać, ważną funkcją tożsamości narracyjnej jest integracja pozytywnych i negatywnych, a także spójnych i przeciwstawnych doświadczeń tak, aby nabrały one osobistego znaczenia (Hallford, Mellor, 2015). Kategorią opisu tożsamości narracyjnej, która uwzględnia efekty tej integracji, jest globalna koherencja historii życia. Posługując się koncepcją Habermasa i Bluck (2000), koherencję rozumie się jako kompletność komponentów definicyjnych narracji w klasycznym ujęciu Labova i Waletzkiego (por. Labov, 2009). Według Habermasa i Bluck (2000) koherencja ma cztery odrębne aspekty:

- koherencja czasowa – lokowanie zdarzenia w kontekście życia jednostki, łączenie perspektywy czasowej przeszłej, teraźniejszej i przyszłej; jej brak prowadzi do niezdolności do doświadczania swojego życia jako ciągłego;
- koherencja przyczynowa – wiązanie zdarzeń z rozwojem jednostki przez dostarczanie długoterminowych, biograficznych przyczyn i konsekwencji, a także powodów i celów reagowania, działania i podejmowania decyzji, co sprawia, że istnieje ciągłość Ja mimo zmian w czasie (por. więcej wnioski o autobiograficzne, np. Grysman, Hudson, 2010; Singer, Bluck, 2001);
- koherencja tematyczna – podkreśla to, co pozostało niezmiennie w życiu i przez to odróżnia osobę od innych ludzi;
- koherencja biograficzna – kulturowy skrypt historii życia; wiąże się z umiejscowieniem zdarzeń z przeszłości w konwencjonalnym układzie czynników dookreślanych przede wszystkim przez wiek, co prowadzi czasem do tego, że niektóre zdarzenia niepunktualne, choć biograficznie istotne, są zatrzymywane i włączane do tego konwencjonalnego układu (por. więcej: Bohn, Berntsen, 2008).

Zdolność tworzenia koherentnych całościowych narracji o życiu jest relatywnie niezależna od zdolności opowiadania o pojedynczym wydarzeniu, ale raczej wiąże się z wiedzą o skrypcie życiowym i wiedzą biograficzną (Habermas, Ehlert-Lerche, de Silveira, 2009). Narracje, które zawierają wszystkie aspekty koherencji, sprzyjają głębokiemu poczuciu integracji, a wysokie poziomy koherencji korelują z pozytywnymi psychologicznymi aspektami funkcjonowania (Adler, 2012; Adler i in., 2012). Brak koherencji narracji stał się ważną zmienną w badaniach nad narra-

cjami w zaburzeniach psychicznych, np. w schizofrenii (Lysaker, Lysaker, 2001) czy zaburzeń osobowości (Soroko, 2014).

Hallford i Mellor (2015) sugerują, że można oczekiwać, iż sama świadomość posiadania opowieści na temat Ja, które dają spójność i znaczenie życiu, już pełni adaptacyjną funkcję. Z kolei niezdolność do postrzegania życia w perspektywie narracji i koherencji wspomnień autobiograficznych w swoim życiu może być wskaźnikiem braku spójności i pofragmentowania w obrębie Ja i może wpływać negatywnie na projektowanie przyszłości. Przyjmujemy tutaj, że samoświadomość własnej tożsamości narracyjnej może odgrywać rolę ważnej zdolności metapoznawczej, która oznacza rozumienie, że doświadczenia osoby mogą być reprezentowane jako znacząca dla tożsamości osobistej opowieść o Ja.

W badaniach nad tożsamością narracyjną dominują metody jakościowe (przy zbieraniu danych najczęściej wywiady lub materiały zastane przynoszące dane werbalne, a przy analizowaniu danych jakościowa lub ilościowa analiza treści [por. Hallford, Mellor, 2015]). Metody te są dobrze dopasowane do mierzonego konstruktowi, odnoszącego się do poziomu osobowości innego niż cechy i wzorce adaptacji, a mianowicie do poziomu historii życia (por. koncepcja poziomów osobowości według McAdamsa, 2006). Jednak czasochłonne i wymagające wielu zasobów metody, w niektórych okolicznościach mogą być zastąpione badaniami kwestionariuszowymi o charakterze samoopisowym, choć konieczne jest dookreślenie, jakie to okoliczności, i uzasadnienie takich warunków.

Podsumowując, w niniejszej pracy akcentujemy metapoznawczą zdolność, jaką jest świadomość tożsamości narracyjnej oraz postrzeganie swoich wspomnień jako koherentnych w aspekcie czasowym, przyczynowym i tematycznym. Przedstawiana propozycja kwestionariusza świadomości tożsamości narracyjnej i aspektów koherencji wspomnień autobiograficznych nie ma na celu zastąpienia trafniejszych ekologicznie metod badawczych i diagnostycznych, ale umożliwić szybką ocenę tego, jak spójnie ludzie postrzegają swoje wspomnienia autobiograficzne i jak bardzo są świadomi ich znaczenia dla siebie jako osoby o narracyjnej tożsamości.

Badania

Procedura adaptacji

Stworzony w Australii kwestionariusz do badania świadomości tożsamości narracyjnej (*Awareness of Narrative Identity Questionnaire, ANIQ*) autorstwa Davida Hallforda oraz Davida Mellora (2015) w anglojęzycznej wersji językowej ma 20 pozycji, które tworzą cztery podskale: świadomość własnej tożsamości narracyjnej, koherencja czasowa, koherencja przyczynowa i koherencja tematyczna (por. załącznik). Osoba uczestnicząca w badaniu ustosunkowuje się wobec każdego stwierdzenia, przypisując wartości od 0 („całkowicie się nie zgadzam”) do 10 („całkowicie się zgadzam”). Kwestionariusz nie zawiera pozycji odwróconych. W kwestionariuszu

nie jest mierzony bezpośrednio wymiar koherencji kulturowej (obecnej w koncepcji koherencji Habermasa i Bluck, 2000), ponieważ z powodu procesów familiaryzacji, prowadzących do nierozróżniania elementów własnej kultury, byłoby bardzo trudne poddać ją samoopisowi (por. np. Kalaga, 1997).

Celem przedstawianych badań była adaptacja oraz wstępna walidacja kwestionariusza, podjęta po to, aby stosować test w badaniach naukowych z obszaru psychologii narracyjnej, interdyscyplinarnych badań nad tożsamością oraz w psychologii zdrowia i klinicznej, a także dla dokonywania porównań międzykulturowych we wspólnych badaniach z autorami wersji oryginalnej. Kwestionariusz adaptowany jest z języka angielskiego. Konstrukcja tożsamości narracyjnej i możliwość świadomości własnej tożsamości narracyjnej mają podobne znaczenie niezależnie od kultury, choć wydaje się, że mogą istnieć pewne różnice w kulturowo-społecznym wartościowaniu roli tożsamości narracyjnej. W procedurze adaptacji posłużono się strategią translacji, z dbałością o wierność, ale z dopuszczeniem zmian, tutaj dokonywanych głównie w zakresie stylistycznym (Drwal, 1990).

W celu uzyskania polskiej wersji narzędzia wykonano następujące kroki. Po pierwsze, trzech niezależnych tłumaczy przełożyło instrukcję oraz pozycje z języka angielskiego na język polski, po czym ujednolicono i uzgodniono wersję roboczą. Po drugie, roboczą wersję polską tłumacz (niezaangażowany w poprzednie etapy pracy) przełożył na język angielski. We współpracy z autorami wersji pierwotnej dokonywano kilkakrotnej korekty poszczególnych pozycji, za każdym razem dokonując zmian w wersji polskiej i tłumacząc każdorazowo pozycje na język angielski (tłumaczenia odwrotne). Pozycje, które były przedmiotem intensywnej dyskusji, to: 3, 9, 14, 15, 17, 20. Po uzyskaniu akceptowalnej odpowiedniości wersję polską nazwano ANIQ-PL i opatrzone ją w instrukcję oraz oprawę graficzną, po czym rozpoczęto badania w wersji papierowej, a następnie internetowej.

W celu określenia właściwości psychometrycznych kwestionariusza ANIQ-PL wyliczono następujące parametry narzędzia: 1) rzetelność jako spójność wewnętrzną (współczynnik *alfa* Cronbacha) oraz jako stabilność w czasie (korelacja test-retest), 2) strukturę wewnętrzną narzędzia jako miarę trafności teoretycznej (eksploracyjna analiza czynnikowa), 3) trafność kryterialną w aspekcie zbieżnym (korelacje z kryteriami zewnętrznymi samoopisowymi i wykonawczymi). Dokonywano również porównań uzyskanych parametrów z wersją pierwotną, gdyż wykorzystano podobne metody, co autorzy kwestionariusza, a także na końcu ustalono ramy równoważności obydwu wersji. Wszystkie analizy wykonano z użyciem programu Jamovi (jamovi project (2018). jamovi (Version 0.9) [Computer Software]. Retrieved from <https://www.jamovi.org>).

Uczestnicy badań

W badaniach wzięło udział 298 osób (78 osób, które wypełniły wersje papierowe kwestionariuszy, oraz 223 osoby, które wypełniały wersję internetową). Próba

składała się z osób w wieku od 17 do 81 lat ($M = 28,3$; $SD = 11,1$), w tym 236 kobiet (79,5%). Wykształcenie średnie miało 38% osób, licencjackie lub inżynierskie – 28,8%, a wyższe – 32,6%. Wśród badanych osób 19,9% było zamężnych lub żonaty, 62,6% było w stanie wolnym (kawaler lub panna), 16,2% – w związku partnerskim, a pozostałe 1,4% – w innej sytuacji cywilnej (rozwód/a, wdowiec/wdowa). Wśród wszystkich osób 62,8% zadeklarowało bycie obecnie w związku intymnym. Osoby uczestniczące w badaniu były ochotnikami – do grupy wypełniającej wersję papierową docierano metodą kuli śnieżnej, a do próby internetowej – poprzez kontakt e-mailowy i otwarte ogłoszenia na forach internetowych, gdzie osobami zachęcającymi do badania byli studenci psychologicznych kół naukowych. Osoby uczestniczące w badaniach wyrażały zgodę na badanie i otrzymywały zestaw narzędzi samoopisowych (kwestionariuszy). Grupa osób wypełniających wersje papierowe stawiała przed dodatkowym zadaniem wykonawczym. Byli proszeni o napisanie historii znaczącej relacji interpersonalnej („Proszę przypomnij sobie i opowiedz historię dowolnej znaczącej relacji interpersonalnej, która angażowała Cię emocjonalnie w przeszłości. Powiedz, jak ta relacja się rozpoczęła, jak przebiegała i jak obecnie postrzegasz tę relację”). Zadanie to wykonało 71 osób uczestniczących w badaniu papierowym (91%). Jest to duży odsetek, który wynika prawdopodobnie ze sposobu doboru próby oraz wyraźnej zapowiedzi skierowanej do osób uczestniczących w badaniu, na czym ono polega i w efekcie ich świadomej decyzji o uczestnictwie także w części pozakwestionariuszowej o wykonawczym (pisanie) i narracyjnym (opowiadanie) charakterze.

Narzędzia badawcze

Narzędzia kwestionariuszowe

Polska wersja kwestionariusza ANIQ-PL. W badaniu wykorzystano polskie tłumaczenie oryginalnej wersji kwestionariusza służącego do pomiaru świadomości tożsamości narracyjnej, które jest przedmiotem niniejszego artykułu.

Myślenie i mówienie o swoim życiu. Skorzystano z dwóch pozycji samoopisowych, dotyczących wprost mówienia i myślenia o swoim życiu: 1) „Jak często – ogólnie rzecz biorąc – masz tendencję do wracania myślami do swojej przeszłości?”, 2) „Jak często – ogólnie rzecz biorąc – opowiadasz innym osobom o tym, co się działo w Twoim życiu?”, ocenianych od 0 („nigdy”) do 10 („bardzo często”), które zaadaptowano z badań autorów anglojęzycznej wersji kwestionariusza ANIQ. Pozycje służą samoopisowi nasilenia własnych tendencji w zakresie mówienia i myślenia o sobie.

Sens w życiu (Meaning in Life Questionnaire, MLQ – Steger i in., 2006; polska adaptacja – Kossakowska, Kwiatek, Stefaniak, 2013). Kwestionariusz MLQ mierzy deklarowany sens w życiu w perspektywie czasu teraźniejszego (obecność sensu w życiu, *MLQ-Presence, MLQ-P*) oraz w perspektywie czasu przyszłego

(poszukiwanie sensu w życiu, *MLQ-Search*, *MLQ-S*). W kwestionariuszu zaznacza się odpowiedź „1” dla określenia absolutnej nieprawdy, a „7” dla oznaczenia absolutnej prawdy. Jak wskazują autorzy polskiej adaptacji, rzetelność kwestionariusza jest zadowalająca, a kwestie trafności wymagają dalszych badań i dyskusji także w kontekście międzykulturowym. W niniejszym badaniu rzetelność mierzona współczynnikiem *alfa* Cronbacha wynosiła ,87 dla podskali *MLQ-P*, a ,815 dla *MLQ-S*.

Skala samooceny SES Morrisa Rosenberga. Kwestionariusz składa się z 10 pozycji ocenianych na skali czterostopniowej (1 – „zdecydowanie się zgadzam”, 4 – „zdecydowanie się nie zgadzam”) i pozwala mierzyć samoopisowo ogólny poziom samooceny, traktowany jako stosunkowo stała cecha, a nie chwilowy stan (Łaguna, Lachowicz-Tabaczek, Dzwonkowska, 2007). Skala ma wysoką rzetelność (w niniejszym badaniu współczynniki *alfa* Cronbacha wynosi ,921) i zadowalającą trafność teoretyczną i kryterialną (tamże).

Kodowanie autonarracji

Pozyskane w wersji pisemnej opowieści autobiograficzne na temat ważnej relacji interpersonalnej zostały zakodowane przez trzech niezależnych sędziów kompetentnych, przeciwczonych uprzednio w użytych w badaniu metodach kodowania na innym materiale. Sędziowie nie znali innych danych związanych z osobami uczestniczącymi w badaniach. Każdy sędzia kodował ten sam materiał, czyli każda kategoria oceniana była jednocześnie przez trzy osoby.

Analiza koherencji narracji. W określaniu koherencji narracji skorzystano z opracowanego w literaturze sposobu kodowania wypowiedzi narracyjnych (Baerger, McAdams, 1999; Adler, Wagner, McAdams, 2007; Adler, Skalina, McAdams, 2008). Baerger i McAdams (1999) dokonali operacjonalizacji koherencji na czterech wymiarach: orientacji, struktury, afektu i integracji. Orientacja odnosi się do zakresu, do którego autor lokuje postaci i działania w specyficznym kontekście (kontekst czasowy, społeczny, osobowy); struktura to zakres, do którego historia jest ułożona w porządku czasowym zorientowanym na cel; afekt to zakres, do którego historia wyraża emocje w sposób jasny i zrozumiały; a integracja to zakres, do którego autor potrafi powiązać opowiadane zdarzenia z tematyką większego zasięgu (np. życie, tożsamość) i jest to wskaźnik wnioskowania autobiograficznego. Wymiary te oceniane są na skali pięciopunktowej, od 0 („brak koherencji”) do 4 („bardzo koherentny”). Współczynniki zgodności sędziów mierzone wskaźnikiem ICC (*intraclass correlation coefficient* – McGraw, Wong, 1996), opartym na rozkładzie wariancji między sędziami, dla ocenianych pozycji są umiarkowane (,51 dla orientacji, ,68 dla struktury, ,44 dla integracji i ,43 dla afektu). Za wskaźnik wielkości danego komponentu koherencji uznano średnią z ocen trzech sędziów kompetentnych.

Analiza tonu emocjonalnego narracji. Określono również za pomocą metody sędziów kompetentnych ton emocjonalny wypowiedzi (McAdams, 2001), używając

skali od 0 („bardzo negatywny wydźwięk historii”) do 4 („bardzo pozytywny wydźwięk historii”). Pozwala to określić emocje zawarte w tekście – ton emocjonalny oznacza bowiem wydźwięk historii, pozytywność (optymizm, zadowolenie), negatywność (pesymizm, przygnębienie) lub stany pośrednie między nimi. Przy ocenie brana jest pod uwagę perspektywa czytającego, jego odbiór historii. Zgodność sędziów mierzona współczynnikiem *alfa* Krippendorffa (por. Hayes, Krippendorff, 2007) wynosiła ,66.

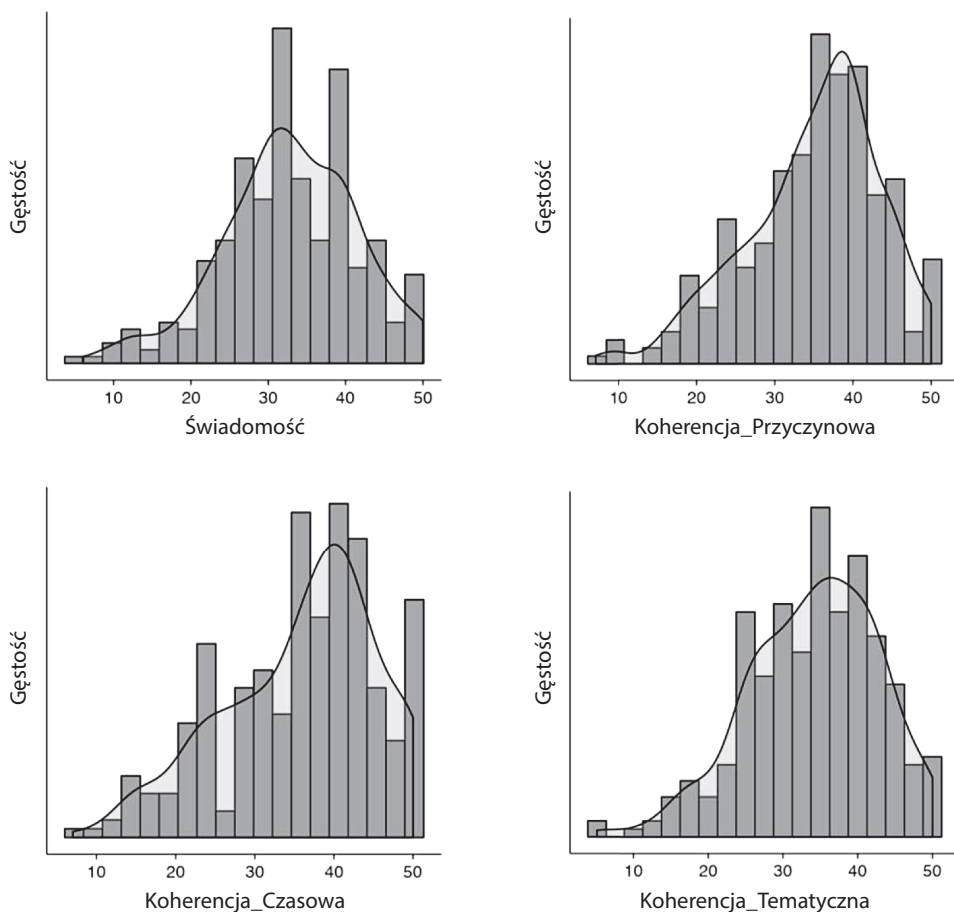
Analiza związku opowiadanych zdarzeń z *self*. Wskaźnik związku opowiadanych zdarzeń z *self* określa, jak bardzo przedstawiona historia i doświadczenie, którego ona dotyczyła, zostało powiązane z własnym Ja poprzez procesy tzw. wnioskowania autobiograficznego (Habermas, Bluck, 2000; Habermas, Köber, 2015). Uznaje się, że wnioskowanie autobiograficzne jest procesem interpretacyjnym, który przyczynia się do formowania się historii życia i tożsamości narracyjnej (McAdams, 2001, 2006). Podobnie jak zaproponowali to McLean i Pratt (2006) dla kodowania wspomnień definiujących Ja, zastosowano system linearny (0–3), pokazujący, że im wyższy wynik, tym wyższa złożoność wnioskowania autobiograficznego. Wartość 0 przypisywano, gdy opowiedziane doświadczenie relacyjne nie było wiązane z Ja (brak związku zdarzeń z *self*), wartość 1 przypisywano, gdy osoba opowiadająca wskazuje na związki doświadczenia z Ja, ale nie ma poczucia, że zmieniła się jakkolwiek pod wpływem tego zdarzenia (1. związek stabilny), wartość 2, gdy obecne było nauczenie się specyficznego zachowania na postawie danego wydarzenia, co bezpośrednio wpływa na zachowanie w podobnych sytuacjach (2. związek zmiany – pobieranie lekcji) oraz wartość 3, gdy wystąpiło nauczenie się z danego wydarzenia czegoś, co da się zastosować w wielu różnych obszarach życia, wgląd jest abstrakcyjny, zaawansowany i prowadzi do mniej schematycznych znaczeń niż pobieranie lekcji (3. związek zmiany – zyskiwanie wglądu). Zgodność sędziów mierzona współczynnikiem *alfa* Krippendorffa wynosiła ,46.

Rozkład wyników w kwestionariuszu ANIQ-PL

Średnie wyniki w podskalach dla całej próby zostały ukazane w tabeli 1. Dla porównania pokazano też średnie i odchylenia standardowe w oryginalnej wersji. Rozkład wyników w podskalach kwestionariusza odbiega od normalnego (test Shapiro-Wilka jest istotny na poziomie $p < ,001$) (por. wykres 1). Sprawdzono również testem *U* Manna-Whitneya różnice międzypłciowe i zauważono, że kobiety mają wyższą świadomość ($U = 5682$; $p = ,010$; d Cohena = ,44) oraz koherencję czasową ($U = 5642$; $p = ,008$; d Cohena = ,3) od mężczyzn. Żadna z podskal nie koreluje z wiekiem osób uczestniczących w badaniu (ρ Spearmana wynosi średnio ,042; $p > ,05$). Ponadto grupa osób wypełniających arkusze w sposób papierowy nie różni się od osób wypełniających wersje internetowe w zakresie żadnej z podskal (wyniki testu *U* Manna-Whitneya nie są istotne).

Tabela 1. Wewnętrzna struktura kwestionariusza ANIQ-PL ($N = 298$) oraz wybrane statystyki opisowe

Pozycja	Świadomość	Koherencja czasowa	Koherencja przyczynowa	Koherencja tematyczna
1	,662	—	—	—
2	,586	—	—	—
3	,774	—	—	—
4	,745	—	—	—
5	,750	—	—	—
6	—	,848	—	—
7	—	,961	—	—
8	—	,878	—	—
9	—	,873	—	—
10	—	,757	—	—
11	—	—	,644	—
12	—	—	,831	—
13	—	—	,790	—
14	—	—	,871	—
15	—	—	,835	—
16	—	—	—	,641
17	—	—	—	,906
18	—	—	—	,907
19	—	—	—	,553
20	—	—	—	,565
Procent wariancji wyjaśnionej	14,4	20,00	18,2	17,3
ANIQ-PL				
M(SD)	32,80 (8,7)	35,8 (9,61)	35,00 (8,57)	34,00 (8,72)
mediana	33	38	36	35
min-max	6–50	7–50	7–50	5–50
kurtoza	,117	–,309	,179	,0661
skośność	–,337	–,583	–,629	–,457
ANIQ				
M(SD)	34,6 (10)	35,6 (10,6)	34,7 (9,1)	36,4 (9,2)

Wykres 1. Rozkład wyników w podskalach ANIQ-PL uzyskanych w próbie waldacyjnej ($N = 298$)

Interkorelacje skal

Interkorelacje skal kwestionariusza ANIQ-PL zostały określone na podstawie korelacji ρ Spearmana ($N = 298$). Świadomość tożsamości narracyjnej korelowała najwyżej z koherencją tematyczną ($\rho = ,628$; $p < ,001$), a umiarkowanie z przyczynową ($\rho = ,432$; $p < ,001$) i nisko z czasową ($\rho = ,191$; $p < ,001$). Korelacje świadomości tożsamości narracyjnej z poszczególnymi rodzajami koherencji są tym wyższe, im bardziej zaawansowana jest forma koherencji, co jest zgodne z oczekiwaniami teoretycznymi, ponieważ świadomość ma tutaj nadrzędny charakter. Podtypy koherencji korelowały ze sobą w umiarkowany sposób (czasowa z tematyczną $\rho = ,376$; $p < ,001$; czasowa z przyczynową $\rho = ,431$; $p < ,001$), a przyczynowa była

silnie powiązana z tematyczną ($\rho = ,647$; $p < ,001$). Najniżej skorelowaną z innymi podskala jest koherencja czasowa, stosunkowo najprostszą i najmniej zależną od samoświadomości forma koherencji. Uzyskane korelacje są niższe niż w wersji oryginalnej, gdzie wielkości te oscylowały od r Pearsona wynoszącego ,45 (dla samoświadomości i koherencji czasowej) do ,79 (dla koherencji przyczynowej i tematycznej) na poziomie istotności mniejszym niż ,001, przy czym warto zaznaczyć, że wzór korelacji był ten sam.

Tabela 2. Interkorelacje oraz rzetelność podskal ANIQ-PL ($N = 298$)

	Świadomość	Koherencja			alfa Cronbacha	
		czasowa	przyczynowa	tematyczna	ANIQ-PL	ANIQ
Świadomość	—	,191***	,432***	,628***	,867	,910
Koherencja czasowa		—	,431***	,376***	,942	,92–,96
Koherencja przyczynowa			—	,647***	,918	,86–,90
Koherencja tematyczna				—	,923	,09–,93

*** $p < ,001$.

Analiza rzetelności

Rzetelność kwestionariusza określono za pomocą współczynnika *alfa* Cronbacha. Rzetelność narzędzia w polskiej wersji jest wysoka (*alfa* > ,867). Otrzymane wyniki są porównywalne z otrzymanymi w badaniach wersją oryginalną (por. tabela 2).

Stabilność ANIQ-PL

Polska wersja kwestionariusza jest również satysfakcjonująco stabilna w czasie. Grupa 18 osób dorosłych w wieku od 27 do 41 lat ($M = 32,22$; $SD = 4,47$, wykształcenie wyższe) wypełniała kwestionariusz dwukrotnie w odstępie trzech tygodni. Wartość współczynnika korelacji ρ Spearmana dla wyniku ogólnego była bardzo wysoka ($\rho = ,85$; $p < ,001$). Poszczególne podskale również korelowały ze sobą wysoko na poziomie istotności poniżej ,001: świadomość: $\rho = ,71$; koherencja czasowa: $\rho = ,58$; koherencja przyczynowa: $\rho = ,91$; koherencja tematyczna: $\rho = ,72$.

Analiza trafności wewnętrznej

Trafność teoretyczną określono na podstawie analizy struktury czynnikowej, w której założono występowanie czterech skorelowanych czynników, tak jak to jest w oryginalnej wersji skali: 1) świadomość własnej tożsamości narracyjnej (pozycje 1–5); 2) koherencja czasowa (pozycje 6–10); 3) koherencja przyczynowa (pozycje 11–15); 4) koherencja tematyczna (pozycje 16–20) (tabela 1). Wyniki analizy pokazują, że w zebranej próbie zakładana struktura się powtarza. Czynnikiem wyjaśniający najwięcej wariacji wyników (20%) to koherencja czasowa (ładunki czynnikowe od ,757 do ,961), potem plasuje się koherencja przyczynowa (18%, ładunki czynnikowe od ,664 do ,836), koherencja tematyczna (17,3%, od ,553 do ,907) i samoświadomość (14,4%, od ,586 do ,774). Łącznie czynniki te wyjaśniają 70% wariacji.

Analiza trafności teoretycznej i kryterialnej w aspekcie zbieżnym

Trafność teoretyczną określono na podstawie związków wyników w ANIQ-PL z wynikami narzędzi samoopisowych, które zostały wybrane przez autorów narzędzia i które zgodnie z teoretycznymi założeniami powinny korelować ze świadomością tożsamości narracyjnej oraz poczuciem spójności własnego Ja (por. tabela 1). Są to samoocena i sens życia, które traktuje się jako pozytywne efekty aktywności autonarracyjnej. Porównując wyniki z otrzymanymi przez autorów ANIQ, odnotowujemy podobnie ułożone, choć niższe korelacje między MLQ a podskalą: świadomość, koherencja przyczynowa i tematyczna oraz niską korelację MLQ z koherencją czasową (w wersji oryginalnej związku są od r Pearsona równego ,33 do ,53). Myślenie i mówienie o życiu przedstawiają również podobne, ale niższe wzorce korelacji. Wyjątkiem jest koherencja przyczynowa, która w naszych badaniach nie jest skorelowana ani z mówieniem, ani z mówieniem o życiu, podczas gdy u autorów są to związki o wartości r między ,22 a ,3. Na uwagę zasługuje również fakt, że w zasadzie nie odnotowaliśmy korelacji między samooceną a podskalami ANIQ-PL (niskie istotne korelacja między SES a koherencją czasową i tematyczną wynoszą odpowiednio ,122 i ,162), podczas gdy uzyskane przez autorów kwestionariusza współczynniki korelacji były umiarkowane (od ,4 do ,59). Rozbieżność wyników może być związana zarówno z różnicami międzykulturowymi, jak i nierozpoznanymi jeszcze na tym etapie badań właściwościami polskiej wersji narzędzia.

Tabela 3. Korelacje między podskalami ANIQ-PL oraz miarami walidacyjnymi (*rho* Spearmana)

	MLQ	MLQ-P	MLQ-S	Myślenie o życiu	Mówienie o życiu	SES
Świadomość	,335***	,223***	,322***	,298***	,328***	,024
Koherencja czasowa	,187**	,095	,203***	,187***	,216***	,122*
Koherencja przyczynowa	,290***	,235***	,281***	,045	,159**	,096
Koherencja tematyczna	,397***	,285***	,356***	,176**	,278***	,162**

Uwaga: Sens w życiu (MLQ, MLQ-P, MLQ-S), $N = 254$ oraz Skala samooceny Rosenberga (SES), $N = 254$, Myślenie o życiu oraz mówienie o życiu – skale szacunkowe, $N = 298$.

* $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$; testowano hipotezę kierunkową o związku pozytywnym między zmiennymi.

Do zbadania trafności kryterialnej kwestionariusza użyto wyników analizy treści autonarracji z wykorzystaniem metody sędziów kompetentnych, które dotyczą aspektu wykonawczego, czyli tego, jak bardzo narracyjne wypowiedzi ludzie budują. Określono koherencję narracji, ton emocjonalny oraz wiązanie zdarzeń z Ja (por. tabela 4). Odnotowaliśmy oczekiwane (niskie i istotne statystycznie) korelacje między wskaźnikami koherencji przy orientacji i strukturze oraz wiązania zdarzeń z Ja (na podstawie właściwości wypowiedzi) a podskala świadomość i koherencja czasową. Koherencja tematyczna wiązała się z wymiarami orientacja, integracja oraz wiązaniem zdarzeń z Ja. Również tutaj koherencja przyczynowa (ANIQ-PL) nie była powiązana z właściwościami wypowiedzi, co pokazuje na odmienne właściwości tej podskali względem wersji oryginalnej. Na tej podstawie stwierdzić można, że świadomość tożsamości narracyjnej oraz postrzegania swoich wspomnień jako koherentnych w aspekcie tematycznym w sposób umiarkowany odzwierciedla się w warstwie wykonawczej, jaką jest spójne opowiadanie o ważnej dla siebie relacji interpersonalnej. Koherencja czasowa i przyczynowa są raczej niezwiązane z koherencją w opowiadaniu. Z jednej strony jest to zatem informacja o ograniczonej trafności kryterialnej – samoopis dotyczący samoświadomości i poczucia znaczenia spójności własnego Ja (szczególnie w aspekcie koherencji czasowej i przyczynowej) nie idzie w parze z możliwością opowiadania o swoich relacjach interpersonalnych w sposób spójny, co jest szczególnie widoczne w aspekcie afektu. Z drugiej strony te zależności mogą odzwierciedlać znany w klinicznej diagnozie psychologicznej problem braku zbieżności między narzędziami docierającymi do różnych aspektów badanych zjawisk, szczególnie rozbieżności między samoopisem a wynikami przeprowadzonych wywiadów, które pozwalają dokonywać oceny z perspektywy

obserwatora / klinicysty (Fischer-Kern i in., 2004; Samuel, Suzuki, Griffin, 2016). Nie bez znaczenia ma też temat opowieści (relacja interpersonalna), który mógł – z powodu relacyjności – nie być prototypowym przykładem wspomnienia budującego własne Ja. Warto zaznaczyć, że żaden z wymiarów ANIQ-PL nie miał związków z tonem emocjonalnym tej wypowiedzi. Samoświadomość tożsamości narracyjnej (np. jako prozdrowotny zasób) nie wiąże się z preferencją opowiadania o zdarzeniach pozytywnych ani negatywnych. Ten wynik (oraz brak korelacji między afektem jako aspektem koherencji a większością podskal ANIQ-PL) sugeruje, że jest ona prawdopodobnie niezależna od sfery afektywnej.

Tabela 4. Korelacje między podskalami ANIQ-PL oraz właściwościami autonarracji (*rho* Spearmana)

	Koherencja:				Powiązanie zdarzeń z Ja	Ton emocjonalny
	orientacja	struktura	afekt	integracja		
Świadomość	,285**	,333**	,213**	,319**	,335**	,132
Koherencja czasowa	,198*	,187*	,197	,219*	,182	-,079
Koherencja przyczynowa	-,126	-,132	-,072	-,019	-,046	,015
Koherencja tematyczna	,231*	,218*	,068	,266**	,352**	-,027

Uwaga: Koherencja narracji, ton emocjonalny i wiązanie zdarzeń z Ja – analiza treści metodą sędziów kompetentnych ($N = 71$); * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$; testowano hipotezę kierunkową o związku pozytywnym między zmiennymi.

Porównanie danych dotyczących różnych aspektów trafności w wersji oryginalnej i w polskiej adaptacji wskazuje na kilka rozbieżności, którym należy poświęcić nieco uwagi. W polskich badaniach, w przeciwieństwie do badań australijskich, koherencja czasowa nie koreluje pozytywnie z obecnością sensu w życiu (MLQ-P), tylko z poszukiwaniem sensu, a koherencja przyczynowa nie koreluje pozytywnie z myśleniem o życiu, ale z mówieniem tak. Przyczyny tych różnic można upatrywać w tym, że w obydwu badaniach struktura demograficzna uczestników była nieco inna – w badaniach polskich większy odsetek osób znajdował się w początkowej fazie wczesnej dorosłości i mniejsza część badanych deklarowała fakt zawarcia małżeństwa. Opierając się na wynikach badań Brzezińskiej i Piotrowskiego (2009), można założyć, że w związku z tym w polskiej próbie znalazło się mniej osób o osiągniętym statusie tożsamości, a więcej o tożsamości niezróżnicowanej lub rozproszonej. W przypadku tożsamości osiągniętej, a więc o ukształtowanej i stabilnej strukturze, związek pomiędzy różnymi aspektami koherencji a poczuciem

sensu życia lub skłonnością do mówienia i myślenia o życiu może być wyższy niż w przypadku osób o bardziej chaotycznej i mniej stabilnej strukturze tożsamości. Być może również z tego względu w polskiej próbie świadomość tożsamości narracyjnej nie wiąże się istotnie z samooceną. Te i wyżej opisane różnice mogą jednak wynikać także z faktu, iż badane grupy pochodzą z odmiennych kręgów kulturowych, a część badań wykazała, że w poszczególnych kulturach narracje i opowiadanie historii odgrywa zróżnicowaną rolę w procesie kształtowania tożsamości (Miller i in., 1997; Wang, Leichtman, 2000; Al-Jafar, Buzelli, 2004; Eder, 2007) oraz że mieszkańcy poszczególnych państw różnią się pod względem tego, co najbardziej wiąże się z ich poziomem samooceny (Diener, Diener, 1995).

Analiza równoważności wersji docelowej

Posługując się kryteriami równoważności (ekwiwalencji) wskazanymi przez Hornowską i Paluchowskiego (2004, s. 181-188), równoważność wersji polskiej względem oryginalnej można opisać następująco: a) równoważność fasadowa – wersja polska składa się z takiej samej liczby pozycji, wygląda tak jak oryginalna i tak samo się ją administruje; b) równoważność psychometryczna – średnie wyniki w wersji polskiej są podobne do tych w wersji angielskiej; korelacje między skalami stanowiącymi kryterium trafnościowe są podobne, uwzględniając podskale świadomość oraz koherencja tematyczna, ale różne w niektórych przypadkach w skali koherencja czasowa i przyczynowo-skutkowa; interkorelacja podskali jest podobna za wyjątkiem tego, że koherencja czasowa nie koreluje z podskala świadomość; struktura czynnikowa skali jest identyczna; rzetelność jest podobnie wysoka dla każdej podskali; c) równoważność funkcjonalna – podobnie jak wersja oryginalna, test jest przeznaczony dla celów badawczych; możliwe, że jest podatny na nieco inne czynniki zakłócające i kontekstowe, np. wynik w ANIQ-PL nie ma związku z samooceną; d) równoważność tłumaczenia – wysoką ekwiwalencję dotyczącą tłumaczenia uzyskano dzięki wielokrotnym konsultacjom z autorem metody; e) równoważność rekonstrukcji – zastosowano podobny sposób ustalania parametrów psychometrycznych oraz zmiennych stanowiących kryterium zewnętrzne przy obliczeniu trafności; procedura badań była podobna (ochotnicy, papier-ołówek, internet), f) równoważność teoretyczna – narzędzie mierzy te same konstrukty psychologiczne z podobnym stopniem dokładności; g) równoważność społeczna – wymaga dalszych badań, gdyż jest to test z innej kultury.

Dalsze perspektywy badawcze

Zważywszy na to, że prezentowane badania są pierwszym zastosowaniem narzędzia, prace nad ANIQ-PL powinny być dalej kontynuowane, szczególnie na grupie osób o innej charakterystyce wieku (osoby po okresie wczesnej dorosłości) i wykształcenia (osoby z wykształceniem innym niż średnie i wyższe). Sugeruje-

my następujące obszary badawcze: związki między świadomością tożsamości narracyjnej a podstawowymi wymiarami zdrowia psychicznego (jak depresja, lęk), podstawowymi wymiarami zdrowej osobowości, a także związki z inklinacją autonarracyjną jako ważną miarą kryterialną. Monitorowania wymagają społeczno-kulturowe aspekty świadomości tożsamości narracyjnej (porównania międzykulturowe), szczególnie w aspekcie testowania jej zakładanych prozdrowotnych czy prorozwojowych funkcji.

Literatura cytowana

- Adler, J.M. (2012). Living into the story: Agency and coherence in a longitudinal study of narrative identity development and mental health over the course of psychotherapy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102, 2, 367–389.
- Adler, J.M., Chin, E.D., Kolisetty, A.P., Oltmanns, T.F. (2012). The distinguishing characteristics of narrative identity in adults with features of Borderline Personality Disorder: An empirical investigation. *Journal of Personality Disorders*, 26, 4, 498–512.
- Adler, J.M., Skalina, L.M., McAdams, D.P. (2008). The narrative reconstruction of psychotherapy and psychological health. *Psychotherapy Research*, 18, 6, 719–734.
- Adler, J.M., Wagner, J.W., McAdams, J.P. (2007). Personality and the coherence of psychotherapy narratives. *Journal of Research in Personality*, 41, 1179–1198.
- Al-Jafar, A., Buzelli, A. (2004). The art of storytelling for cross cultural understanding. *International Journal of Early Childhood*, 36, 1, 35–48.
- Baerger, D.R., McAdams, D.P. (1999). Life story coherence and its relation to psychological well-being. *Narrative Inquiry*, 9, 69–96.
- Blagov, P., Berry, M., Oost, K.M., Singer, J.A. (2013). Self-defining memories, scripts, and the life story: narrative identity in personality and psychotherapy. *Journal of personality*, 81, 6, 569–582.
- Bluck S., Liao H.W. (2013). I was therefore I am: creating self-continuity through remembering our personal past. *International Journal of Reminiscence and Life Review*, 1, 7–12.
- Bohn, A., Berntsen, D. (2008). Life story development in childhood: The development of life story abilities and the acquisition of cultural life scripts from late middle childhood to adolescence. *Developmental Psychology*, 44, 4, 1135–1147.
- Brzezińska A.I., Piotrowski K., (2009). Diagnostyka statusów tożsamości w okresie adolescencji, wyłaniającej się dorosłości i wczesnej dorosłości za pomocą Skali Wymiarów Rozwoju Tożsamości (DIDS). *Studia Psychologiczne*, 47, 3, 93–109.
- Diener, E., Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 4, 653–663.
- Drwal, R.Ł. (1990). Problemy kulturowej adaptacji kwestionariuszy osobowości. W: A. Ciechanowicz (red.), *Kulturowa adaptacja tekstów* (s. 115–137). Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne.

- Eder, D.J. (2007). Bringing Navajo storytelling practices into schools: The importance of maintaining cultural integrity. *Anthropology & Education Quarterly*, 38, 3, 278–296.
- Fischer-Kern, M., Leithner, K., Voracek, M., Löffler-Stastka, H., Jandl-Jager, E., Springer-Kremser, M. (2004). Self-report versus interview data of women's subjective theories of illness: Concordance and predictive validity in a psychosomatic-gynecological liaison service. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 25(3–4), 235–245.
- Grysmann, A., Hudson, J.A. (2010). Abstracting and extracting: Causal coherence and the development of the life story. *Memory*, 18, 6, 565–580.
- Habermas, T., Bluck, S. (2000). Getting a life: The emergence of the life story in adolescence. *Psychological Bulletin*, 126, 5, 748–769.
- Habermas, T., Ehlert-Lerche, S., de Silveira, C. (2009). The development of the temporal macrostructure of life narratives across adolescence: Beginnings, linear narrative form, and endings. *Journal of Personality*, 77, 2, 526–559.
- Habermas, T., Köber, C. (2015). Autobiographical reasoning in life narratives buffers the effect of biographical disruptions on the sense of self-continuity. *Memory*, 23, 5, 664–674.
- Hallford, D.J., Mellor, D. (2015). Development and validation of the Awareness of Narrative Identity Questionnaire (ANIQ). *Assessment*, 24, 3, 399–413.
- Hayes, A.F., Krippendorff, K. (2007). Answering the call for a standard reliability measure for coding data. *Communication methods and measures*, 1(1), 77–89.
- Hornowska, E., Paluchowski, J.W. (2004). Kulturowa adaptacja testów psychologicznych. W: J. Brzeziński (red.), *Metodologia badań psychologicznych. Wybór tekstów* (s. 151–191). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kalaga, W., (1997). *Mgławice dyskursu. Podmiot, tekst, interpretacja*. Kraków: Universitas.
- Kossakowska, M., Kwiatek, P., Stefaniak, T. (2013). Sens w życiu. Polska wersja kwestionariusza MLQ (*Meaning in Life Questionnaire*). *Psychologia Jakości Życia*, 12, 2, 111–131.
- Labov, W. (2009). Narratives of personal experience. W: P. Hogan (red.), *Cambridge Encyclopedia of the Language Sciences* (s. 546–548). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lysaker, P.H., Lysaker, J.T. (2001). Psychosis and disintegration of dialogical self-structure: Problems posed by schizophrenia for the maintenance of dialogue. *British Journal of Medical Psychology*, 74, 23–33.
- Łaguna, M., Lachowicz-Tabaczek, K., Dzwonkowska, I. (2007). Skala samooceny SES Morrisa Rosenberga – polska adaptacja metody. *Psychologia Społeczna*, 4, 164–176.
- McAdams, D.P. (2001). The psychology of Life-Story. *Review of General Psychology*, 5, 100–122.
- McAdams, D.P. (2006). The role of narrative in personality psychology today. *Narrative Inquiry*, 16, 1, 11–18.

- McAdams, D.P., Anyidoho, N.A., Brown, Ch., Huang, Y.I., Kaplan, B., Machado, M.A., (2004). Traits and stories: Links between dispositional and narrative features of personality. *Journal of Personality*, 72, 4, 761–784.
- McAdams, D.P., Manczak, E. (2011). What is a “level” of personality? *Psychological Inquiry*, 22, 40–44.
- McGraw, K.O., Wong, S.P. (1996). Forming inferences about some intraclass correlation coefficients. *Psychological Methods*, 1(1), 30–46.
- McLean, K.C., Thorne, A. (2003). Adolescents’ self-defining memories about relationships. *Developmental Psychology*, 39, 635–645.
- McLean, K.C., Pratt, M.W. (2006). Life’s Little (and Big) Lessons: Identity Statuses and Meaning-Making in the Turning Point Narratives of Emerging Adults. *Developmental Psychology*, 42, 4, 714–722.
- Miller, P.J., Wiley, A.R., Fung, H., Liang, C.H. (1997). Personal storytelling as medium of socialization in chinese and american families. *Child Development*, 68, 3, 557–568.
- Oleś, P.K. (2004). Konstruowanie autonarracji – refleksja teoretyczna. W: E. Dryll, A. Cierka (red.), *Narracja. Koncepcje i badania psychologiczne* (s. 197–206). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Pals, J.L. (2006). The narrative identity processing of difficult life experiences: Pathways of personality development and positive self-transformation in adulthood. *Journal of Personality*, 74, 1080–1109.
- Pasupathi, M., Mansour, E. (2006). Adult age differences in autobiographical reasoning in narratives. *Developmental Psychology*, 42, 5, 798–808.
- Salvatore, G., Dimaggio, G.A., Semerari, A. (2004). A model of narrative development: Implications for understanding psychopathology and guiding therapy. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 77, 231–254.
- Samuel, D.B., Suzuki, T., Griffin, S.A. (2016). Clinicians and clients disagree: Five implications for clinical science. *Journal of Abnormal Psychology*, 125(7), 1001–1010.
- Singer, J.A., Bluck, S. (2001). New perspectives on autobiographical memory: The integration of narrative processing and autobiographical reasoning. *Review of General Psychology*, 5, 2, 91–99.
- Singer, J.A. (2004). Narrative identity and meaning making across the adult lifespan: An introduction. *Journal of Personality*, 72, 3, 437–460.
- Soroko, E. (2014). *Aktywność autonarracyjna osób z różnym poziomem organizacji osobowości. Opowieści o bliskich związkach*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Steger, M.F., Frazier, P., Oishi, S., Kaler, M. (2006). The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53, 80–93.
- Stemplewska-Żakowicz, K. (2002). Koncepcje narracyjnej tożsamości. W: J. Trzebiński (red.), *Narracja jako sposób rozumienia świata* (s. 81–114). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

- Trzebiński, J. (red.), (2002). *Narracja jako sposób rozumienia świata*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Wang, Q., Leichtman, M.D. (2000). Same beginnings, different stories: A comparison of American and Chinese children's narratives. *Child Development*, 71, 5, 1329–1346.

Załącznik

Instrukcja: Każdy z nas posiada wspomnienia na temat doświadczeń, które przeżył w swoim życiu. Czasami te wspomnienia mogą być użyte do stworzenia historii o naszym życiu. Następujące stwierdzenia odnoszą się do tego, jak mógłbyś/mogłabyś wykorzystać swoje wspomnienia, żeby zrozumieć to, jaką osobą byłeś/byłaś, jaką jesteś i jaką osobą zamierzasz się stać. Możesz odpowiedzieć na te stwierdzenia w skali od 0 (całkowicie się nie zgadzam) do 10 (całkowicie się zgadzam), im wyższy punkt na skali, tym bardziej zgadzasz się ze stwierdzeniem. Proszę spróbuj odpowiedzieć na pytania, odnosząc się raczej do tego, w jaki sposób generalnie używasz swoich wspomnień, a nie starając się odnieść je do specyficznych okoliczności lub doświadczeń.

1. Moje wspomnienia są jak historie, które pomagają mi zrozumieć własną tożsamość.
2. Używam historii o moim życiu, żeby dowiedzieć się, jaką jestem osobą.
3. Doświadczenia z mojej przeszłości tworzą historię o tym, kim jestem.
4. Poczucie tego, kim jestem, jest osadzone we wspomnieniach z mojego życia.
5. Kiedy zastanawiam się nad swoim życiem, mogę dostrzec historię, która mówi mi, kim jestem.
6. Mogę uporządkować wydarzenia z mojego życia w kolejności, w jakiej się pojawiały.
7. Potrafię z łatwością uświadomić sobie kolejność, w jakiej pojawiały się wydarzenia w moim życiu.
8. Kiedy powracam myślami do doświadczeń z mojego życia, potrafię określić, kiedy miały miejsce.
9. Mam dużą świadomość sekwencji, w jakiej wystąpiły wydarzenia i doświadczenia w moim życiu.
10. Kiedy myślę o doświadczeniach z mojej przeszłości, potrafię z łatwością przypomnieć sobie, co je poprzedzało i co następowało po nich.
11. Rozumiem, w jaki sposób rozwija się historia mojego życia.
12. Rozumiem, w jaki sposób doświadczenia z mojego życia są ze sobą powiązane.
13. Rzeczy, które wydarzyły się w moim życiu, są znacząco ze sobą związane.
14. Jestem świadomy/a, w jaki sposób zdarzenia z mojego życia współzależą od siebie.

15. Potrafię zrozumieć, jak jedna rzecz doprowadziła do drugiej w toku mojego życia.
16. Kiedy myślę lub mówię o doświadczeniach z mojej przeszłości, potrafię dostrzec motywy przewodnie mówiące o tym, jaką jestem osobą.
17. Przez pryzmat moich wspomnień jestem w stanie dostrzec główne tematy, które mówią o tym, kim jestem.
18. We wspomnieniach z mojego życia dostrzegam motywy, które odnoszą się do tego, jaką jestem osobą.
19. Kiedy przywołuję zdarzenia i doświadczenia z mojego życia, potrafię dostrzec spójne wzorce w sposobie, w jaki myślę, czuję i działam.
20. W moich osobistych wspomnieniach można znaleźć jasne motywy odnoszące się do tego, kim jestem.

Klucz: skala „świadomość” 1–5; skala „koherencja czasowa” 6–10; skala „koherencja przyczynowa” 11–15; skala „koherencja tematyczna” 16–20.

Streszczenie. Artykuł jest sprawozdaniem prac nad polską adaptacją kwestionariusza do badania świadomości tożsamości narracyjnej (*Awareness of Narrative Identity Questionnaire, ANIQ*). Samoświadomość własnej tożsamości narracyjnej jest traktowana jako zdolność metapoznawcza, która dotyczy rozumienia, że życiowe doświadczenia mogą być reprezentowane jako opowieść o Ja i postrzegania własnych wspomnień autobiograficznych jako spójnych czasowo, przyczynowo i tematycznie. Przedstawiono właściwości psychometryczne kwestionariusza, określono jego rzetelność, trafność wewnętrzną, opisano trafność kryterialną oraz stabilność test-retest. Aby określić zakresy równoważności narzędzi, porównano uzyskane wyniki z tymi uzyskanymi przy stosowaniu wersji oryginalnej. Właściwości psychometryczne uprawomocniają korzystanie z polskiej wersji narzędzia w badaniach naukowych oraz rozpoczęcie porównań międzykulturowych.

Słowa kluczowe: tożsamość narracyjna, koherencja narracji, nadawanie znaczeń, wspomnienia autobiograficzne

Data wpłynięcia: 23.07.2017

Data wpłynięcia po poprawkach: 22.07.2019

Data zatwierdzenia tekstu do druku: 30.09.2019